

Karbon Pazarı “Haydi Türkiyem, Pamuk Eller Cebe”

Elk. Müh. H. Avni Gündüz
havni.gunduz@emo.org.tr.....

“İktidar iktidardan çıkar sağlamayacak olanlara verilmelidir”.
(2000 yıl önce söylenmiş bir söz)

Sanayi devriminden günümüze önceleri bilinçsizce, son 15-20 yıldan bu yana ise çevreye etkileri görmezden gelinerek sürdürülen endüstriyel uygulamalar sonucunda atmosferdeki CO₂ oranı 360 ppm'in üzerine çıkmış. Yani; belirlenen sınırların üstünde ve iklim değişikliği de artık kapımızda.

Rio Sözleşmesi kapsamında tanımlanan ve Kyoto Protokolü ile gündeme gelen karbon salımı (emisyonu) önümüzdeki günlerde Kopenhag toplantısında ticareti yapılabilir hale getirilecek(!) Ne ilgisi var demeyin. Çünkü dünyamızın daha fazla karbon salınımına dayanması zor ve fazla karbon salanlar az karbon salanlara para vererek diyetlerini ödeyecekler ve denge sağlanacak. Hepimiz aynı havayı solumuyor muyuz? Öyleyse havayı kirleten parasını öder.

Peki hava nasıl kirleniyor? Eski teknoloji kullanımı ve fosil yakıtların tüketilmesiyle. Eski teknolojiyi bize kimler verdi? Batılı dostlarımız. Bu işten para kazandılar mı? Evet. Ama şimdi daha gelişmiş teknoloji kullanarak daha az CO₂ salıyorlar. Onlar şimdi çevreye daha fazla duyarlı. Biz?

Bugüne kadar atmosferi

kirletenlerin sorumluluğu yok mu? Hiç mi bedel ödemeyecek? Geçmiş geride kaldı. Ödemeyecek tabii. Öyle şey olur mu? Şu ana bakalım. Hepimiz eşitiz, öyleyse bundan sonra hep beraber öderiz. Peki halen bu sözleşmelere taraf olmayan ülkeler var mı? Var ama sayıca az, örneğin ABD var ama biz sayıca çok olanların arasındayız. ABD gibi ülkeler dışlanmışlığın verdiği çaresizlikle uzaktan bakacaklar(!). Biz neden imzaladık diye de sormayın. Devlet eski bakanı Kürşat Tüzmen “biz enayi miyiz? Daha alınacak yolumuz var, normal yatırımlara bile para bulamıyoruz” benzeri sözlerle karşı çıkmıştı bir zamanlar ama...

Bu yıl ne değişti de protokolu imzalayıverdik? İleri görüşlü birisi de protokolu imzalatmıştır. Devletin işine akıl ermez. Daha geçenlerde iktidar muhalefet bütün grupların kendilerine yapılacak maaş zammı dışında anlaştıkları tek yasa olan YEK yasası oylamadan yarım saat önce, ileriye çok iyi gören Sn. Ali Babacan tarafından engellenmedi mi?(!) Üstelik TBMM'nin yetkisine müdahale ederek. (Kendisi hükümet tarafında olup yürütmeye görevlidir. TBMM ise kuvvetler ayrılığı prensibiyle çalışan yasama orga-

nıdır. Ancak başkanını başbakan azarlayabilir. Üçüncü kuvvet de Yargı. Yakında yargıya da doğrudan müdahale ederler).

(Not: Kyoto Protokolü'ndeki karbon salınımının önlenmesi için alınacak fiziki önlemlere ve çevre duyarlılığına karşı olmamız düşünülemez bile. Burada, bu işi de ticarete çevirenler ve onlara yandaş olanlar eleştirilmektedir)

İşin ticari boyuta dönüştürülmesi, görünürde iklim değişikliği, ama temelde küresel ölçekteki enerji ve finansman dolaşımı ile ilgili güvensizlik ve gerginliğe yol açmaktadır. Bu yılın sonunda Kopenhag'da yapılacak görüşmelerde, 2012 sonrasında salım azaltım hedeflerinin bilimin gösterdiği hedefin çok çok altında kalması halinde bu, bizler (dünyalı halklar) için umutların gittikçe azalması anlamında. (Emperyalist sermaye önce kendi çıkarına bakacağından hakkaniyet oldukça zor). Dolayısıyla Amerika'nın Başkan Obama po-litikası da ikircikli sinyaller veriyor. ABD'nin 2000'li yılların başında Bush yönetiminin olumsuz tavrına “geri dönüldüğünün” göstergesi olarak algılanan bir takım gelişmeler bulunmaktadır.

Aralık ayında Kopenhag'da

konuyla ilgili taraf devletler masaya oturacaklar. Kesin olan tek şey, her şeye karşın Kyoto Protokolü'nün sera gazlarının salımının azaltılması için tek umut olduğu. Kyoto Protokolü, öncelikle zengin ülkeler ve Varşova Paketi'nin Doğu Avrupa'da yer alan üyeleri için yaptırımlar öngörüyor. 2012 sonrasındaki ikinci yükümlülük döneminde bu ülkelerin daha fazla yükümlülük almaları bekleniyor. Geri kalan 150'yi aşkın ülke için henüz hiçbir mali ve teknik yükümlülük tanımlanmamaktadır. Ancak bilindiği gibi bu ülkeler hem fakir hem de küresel iklim değişikliğinde bugüne kadar katkıları ihmal edilebilir düzeyde olan ülkeler. Avrupa Birliği ise, eski gücünden uzak olduğundan, esas olarak Amerika'nın ve gelişmekte olan ülkelerin (Meksika, Güney Kore vd.) ve diğer büyük ekonomilerin (Çin, Brezilya, Hindistan vd) katılabileceği yeni bir süreci tercih ediyor.

Gelişmekte olan ülkeler de, öncelikle ellerindeki tek koz olan Kyoto Protokolü'nü kullanarak, ülkelerinin yükümlülüklerini garanti altına almaya çalışıyorlar. Kopenhag'da, öncelikle gelişmiş ülkelerin 2012 sonrası için %40'a varan salım azaltımı konusunda gelişmekte olan ülkelere bağlayıcı sözler vermeleri, elde edilecek bu güvenle, uyum, finansman ve gelişmekte olan

ülkelerin salım azaltımına katkılarının tartışılması, 2012 sonrasının tek bir iklim rejiminde tanımlanması, bu kısır döngünün sona ermesi için gerekli gözüküyor.

O zaman Türkiye bu işin neresinden başlayacak ve ne gibi katkıda bulunacak? Akla ilk gelen şey; diğerlerinin aktif katılımı, bizimkilerin de kafa sallayıcı durumunda olmaları kuşkusuz. Biz ilk defa Bangkok'ta toplantıya katıldık. Ne olduğunu, ne dediğimizi bilen var mı? Kopenhag'a hazırlanmış olarak gitsek, uluslararası aktif dış politikamızı burada da işletsek(!), diğer ülkelere bizim de bazı önerilerimiz olduğunu ve bu önerilerin ortak yararımıza olduğunu anlatabilsek... O zaman protokolü imzalamanın bir anlamı olabilir.

Bunları yapmak için, belirlenecek bu salım azaltımı hedefinin hangi bilimsel ve ekonomik çalışmalara dayanılarak ortaya çıkarıldığı, ne tür esnekliklerinin bulunduğu, belirlenmesi sürecinde ilgili kamu kurumlarının yanında özel sektör ve sivil toplumun sürece nasıl katılacağı, hangi siyasi yapı tarafından resmileştirileceği ve son olarak uluslararası topluma nasıl sunulacağı ve nasıl görüşüleceğinin bilinmesi çok önemli.

Şu anda Türkiye'nin bu çalışmaları tamamlaması gerçekten

oldukça zor. Ancak biz **gelişmiş ülkelere göre daha esnek ama göreceli olarak ekonomileri bizden geride olan ülkelere göre biraz daha bağlayıcı yükümlülükleri olan bir gruba katılamazsak veya oluşturmak için gayret göstermezsek**, hele kendimizi bir de gelişmiş ülkelerle bir tutarsak; siyaseten ve ekonomik olarak zor durumda kalacağız (pamuk eller cebe, karbon parası ödemek için gelişmiş ülkelere katkıda bulunmaya). O zaman bizi arkadan kim itekledi de bu protokolü imzaladık diyenler çıkacak mıdır?

Bu yüzyılda parası olan enerjiyi istediği kadar harcayamayacak. Kaynaklar gittikçe tükeniyor. **Artık ülkeler enerjiyi çok kullanmasıyla değil verimli kullanmasıyla, çok ve lüks arabalarla karbon yoğunluğuna neden olmasıyla değil yerine en iyi ulaşım sistemini yaratmasıyla, en yüksek ulusal gelir ile değil, en düşük kişi başı salım değerleriyle, en kalabalık nüfusla değil, o nüfusun barındığı sağlıklı kentlerle ve o nüfusun mutluluğu, sevinci ve huzuru eşit paylaşmasıyla değerlendirilecektir.**

Kısacası yeni bir kültürel anlayış ve yaşam biçimiyle öne çıkan ülkeler güvenli bir geleceği yaratacaktır.

Resmi Gazete'den

Tarih	Sayı	Kurum	
11 Kasım 2009	27403	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü	Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü Ve Bağlı Dağıtım Şirketlerinin 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3 Üncü Maddesinin (G) Bendi Kapsamında Yapacağı Mal Ve Hizmet Alımları Hakkında Yönetmelik
12 Kasım 2009	27404	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	Tarife Yönetmeliği
14 Kasım 2009	27406	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
17 Kasım 2009	27409	Ulaştırma Bak. Denizcilik Müsteşarlığı	Gemilerin Teknik Yönetmeliği
25 Kasım 2009	27417	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İş Sağlığı Ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği
26 Kasım 2009	27418 Mükerrer	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Elektrik Piyasası Dengeleme Ve Ulaştırma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
26 Kasım 2009	27418 Mükerrer	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
26 Kasım 2009	27418 Mükerrer	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik